

На загальній репетиції слід працювати над творами, які вже пройшли стадію розучування по партіях або групах хору. Групи хору можуть складатися з різних партій. Розділення хору на групи визначається специфікою фактури творів, що вивчаються.

Окрім організації занять якість репетиційної роботи з хором залежить від правильного вибору методів розучування твору. Детальна їх розробка визначається хормейстером в процесі підготовчого етапу роботи над твором і складання ретельного і добре продуманого плану роботи. «Дирижер должен прежде всего усвоить простую истину, – пише П.Г.Чесноков в своїй праці «Хор и управление им»– ...нельзя учить других тому, чего сам не знаешь. Самое подробное и глубокое предварительное изучение сочинения составляет долг дирижера»[4, с.224-258].

Починати роботу над новим твором доцільно із загального знайомства з ним артистів хору. Форми знайомства з новим твором можуть бути різними: можна зіграти твір на фортепіано, прослухати його в записі. Слід розповісти про його художні якості, коротко зупинившись на тих або інших вокально-хорових перешкодах, які доведеться долати хору в процесі його розучування. Головне – зацікавити учасників хору новою роботою.

Висновки. Хоровий спів – найголовніший засіб художнього виховання в школах він є невід’ємною частиною естетичного і комуністичного виховання, великою організуючою і дисциплінуючою силою.

Хоровий спів прилучає учнів до музичного мистецтва і культури дає можливість ознайомити їх з найкращими зразками радянської музичної літератури, класичної спадщини і народної творчості, допомагає виховувати в учнів моральні якості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрійчук П. Українське народне хорове мистецтво у контексті сучасної музичної культури. Матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції "Трансформаційні процеси в сучасній українській культурі". – К., 2007 р. – С. 33-36.
2. Б.В. Баранов, "Курс хороведения", М., ПОП Музфонда, 1991. – 58 с.
3. Дмитриев Л.Б. Основы вокальной методики. [Текст] / Лев Борисович Дмитриев. – Изд.2-е. – М.: Музыка, 1996. – 368 с.
4. П.Г. Чесноков, "Хор и управление им", М., Музгиз, 1961. – 258 с.

Кулинич Т.

Науковий керівник – доц. Проців Л. Й.

ПЕРЕДУМОВИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО ІНСТИТУТУ АМЕРИКИ

Історія музичної освіти українців за кордоном є невід’ємною складовою розвитку національної музичної культури та освіти в Україні. Наприкінці 1940-х - на початку 1950-х років за океаном опинилася значна частина української інтелігенції. Не дивлячись на те, що кожного дня цих людей чекала важка праця за виживання, емігранти створювали умови для розвитку українського громадського, наукового, політичного та мистецького життя. Кульмінацією культурно-мистецького руху українців в США стала організація Романом Савицьким і його соратниками в 1952 році Українського музичного інституту Америки (УМІА).

Окремі публікації про діяльність УМІА, його викладацький та учнівський склад знаходимо у наукових розвідках В. Витвицького, А. Рудницького, Р. Савицького-мол., С. Павлишин, Г. Карась, Л. Обух. Джерелами дослідження стали також «Пропамятна книга Українського Музичного Інституту в Америці з нагоди п’ятиліття його існування» [8], монографії Лешека і Тереси Мазеп, довідкові та енциклопедичні видання, архівні музичні джерела Українського національного музею Чикаго, публікації в газеті «Свобода», журналах «Вісті» та «Музичні вісті». Аналіз джерел дає можливість детальніше розкрити питання, які частково або й зовсім не порушувалися у наукових роботах, що й зумовило вибір теми дослідження. Отже, мета статті: з’ясувати історичні та соціокультурні передумови, простежити процес організації Українського музичного інституту Америки.

Українська політична еміграція розпочалася ще з давніх часів, пов’язаних із періодом поширення та розквіту княжої України-Руси. Наприкінці ХІХ - протягом ХХ ст. склались

історичні та соціально-економічні умови, які зумовили розсіяння українців по усіх континентах.

Перші українські еміграції за океан датуються 1877 роком. Переважно люди їхали на заробітки в промисловості та на будову. Сьогодні українська діаспора - одна із найбільших серед інших планетарних етнічних поселень. До Першої світової війни в Америку емігрувало близько 350 000 українців. Від самого початку емігранти намагались гуртуватися при церквах. Так постали окремі національні спільноти української діаспори, які підтримували зв'язки із співвітчизниками та культурними центрами на батьківщині. Чимало відомих і творчих людей прибуло на Американські землі. Саме ці люди почали розбудовувати мистецьке та громадське життя в діаспорі.

Музична культура української діаспори створювалася з часу перших поселень і є невід'ємною частиною духовної культури українців. Вона розвивалася чотирма основними напрямками: творчий (композиторський), виконавський, освітній та музикознавчий. Розрізняють чотири етапи розвитку української музичної культури західної діаспори: 1) стабілізаційно-адаптаційний, аматорський; 2) організаційно-консолідаційний з рисами професіональності; 3) аналітичний, професійний; 4) синтетичний [5, с. 3].

Для стабілізаційно-аматорського періоду (70-80-ті роки XIX ст. – до 1914 р.) характерним є збереження етнокультурних, мистецьких та духовних традицій, адаптація до чужого етносоціального та культурного середовища, спротив іноетнічному поглинанню, започаткування виконавського напрямку музичної культури.

Наступний період під назвою організаційно-консолідаційний період з рисами професіональності тривав з 1914 до 1939 рр. Він характеризується створенням організаційних форм громадсько-культурного життя українців, появою митців та мистецьких колективів (як аматорського так і професійного рівнів), розвитком виконавського і започаткуванням освітнього напрямів музичної культури.

Друга хвиля української еміграції (період між Першою та Другою світовими війнами) включає в себе багато представників інтелігенції, в тому числі і музичної. Саме вони виводять організацію музичного життя на вищий рівень. У цей період активно розвивається хорове мистецтво української діаспори. Завдяки активній діяльності Українського Народного Союзу в Америці та Товариства «Український робітничий дім» (УРД) у Канаді створюється велика кількість хорів. У 1924 р. на V з'їзді товариства УРД організовується драматично-музична комісія, під керівництвом якої формується бібліотека музичних творів для хорів.

Важливою подією в історії музичного мистецтва української діаспори став приїзд Українського національного хору під керівництвом Олександра Кошиця. Концерти, які відбувалися в Європі, Америці і Канаді, засвідчили високий професійний рівень українського музичного мистецтва. Із 1923 р. хор залишився в Америці і став осередком культурно-мистецького життя українців.

У 1924 році Михайлом Гайворонським та Романом Придаткевичем в Нью-Йорку було засновано музичну школу під назвою Українська музична консерваторія. Також тут викладали О. Назаревич, співак Г. Павловський та піаніст-соліст М. Стембер [8, с.91]. «Метою її заснування, - за свідченням В. Витвицького, - була, окрім навчання, популяризація української музики, особливо інструментальної, на той час майже зовсім невідомої в Америці» [3, с.35]. У консерваторії навчалася більше сотні студентів. Викладачі школи брали активну участь в українському музичному житті. Проте економічна криза та інші чинники перешкодили діяльності цього закладу і у 1930 році консерваторія припинила свою діяльність.

Під час аналітико-професійного періоду (1939-1991 рр.) розвивається творчий (композиторський) та музикознавчий напрями музичної культури західної діаспори. В цей час активно розвивається вокально-хорове та інструментальне виконавство та музична освіта. Створюються різноманітні музично-освітні інституції, наукові центри, відбувається професіоналізація мистецьких сил, започатковується наукове вивчення музичної культури українського зарубіжжя.

Останній сучасний період під назвою синтетичний (інтегративно-трансформаційний) розпочався з 90-х років минулого століття. Для цього періоду властиві риси попередніх

періодів та намагання синтезувати всі надбання української діаспори як невід'ємну частину загальнонаціональної музичної культури.

Сучасний період розвитку української культури західної діаспори успішно розвивається тільки тому, що постійно живиться національною музичною культурою України.

Музичне життя української діаспори США після Другої світової війни збагатилося значними інтелектуальними і мистецькими силами. Найважливішим питанням було розбудова українських музичних шкіл, які б могли, згуртувати дітей та молодь для навчання на основі українських музичних надбань і традицій. Зростає майстерність та професіоналізм виконавців та педагогів. Музична освіта була представлена приватними музичними школами, які у 1952 р. об'єдналися. Завдяки зусиллям піаніста, композитора, педагога і культурно-громадського діяча Романа Савицького організовується Український музичний інститут Америки в Нью-Йорку та філії в інших містах. У 1954 р. Антон Рудницький організовує Українські Музичні Курси в Філадельфії з філіями в інших містах США.

Воля і бажання українського громадянства стала одним із стимулів для створення УМІА та його філій. Мистецька інтелігенція мала на меті створити музичну школу на зразок Вищого Музичного Інституту ім. М. Лисенка у Львові, проте були й такі, що сумнівалися та скептично ставились до цієї ідеї. Проте Р. Савицький та його однодумці довели свою ініціативу до кінця. Ідея остаточно сформувалася на засіданнях музичної секції Українського-Мистецького Клубу в Нью-Йорку. Голова клубу Сергій Литвиненко віддав у розпорядження УМІА приміщення - на правах співвинаймача. До ініціативного комітету створення музичного закладу ввійшли: М. Байлова, І. Приймova, Е. Чапельська, І. Недільський, Р. Савицький, І. Соневицький, В. Цісик та інші. Таким чином, завданню об'єднання існуючих музичних шкіл була створена база для УМІА, що згуртувала більшість музичних педагогів. Спільною ідеєю стало культивування музичного мистецтва серед найширших кіл української молоді. Восьмого березня 1952 року поставлено фундаментальний камінь під будову нової культурно-виховної інституції, а 29 серпня відбулося перше засідання Педагогічної Ради, на якому було обрано директора УМІА Р. Савицького, членів дирекції - М. Байлову та І. Недільського.

Без власних приміщень та значних коштів, УМІА все ж розпочав свою роботу — був невичерпно багатий національно-мистецькими ідеями, збереженими з часів життя на рідній землі. Це ті напрями, що їх культивував передвоєнний Інститут у Львові та Союз Українських Професійних Музик (СУПРОМ). У 1952 р. Р. Савицький писав: « Мабуть прийдеться махнути рукою на те, що є сьогодні, а треба звернути очі в майбутнє. А майбутнє — це справа виховання людей, поглядів, це справа переконання молоді на її власному досвіді, що все гарне, високе і вартісне твориться тільки навчанням, шуканням і твердою, послідовною працею. Нашим обов'язком є не лише звернути увагу молодих студентів музики на конечність їх поважних студій, але також створити для них можливість такої праці, придумати свою власну систему музичних студій, яка запевняла б нашим майбутнім музикам те, — чого вони справді потребуватимуть, вернувши до краю будувати нове, рідне життя. Незалежно від того треба думати теж і про підготовку нашої молоді до включення в американське музичне життя. Нашим обов'язком є створити власний центр, на якому могли б з довірям спочити очі молоді і їх батьків, та який міг би взяти на себе відповідальність за ріст нового, здорового музичного покоління...» [8, с.4].

Співзасновником, головним організатором та першим директором УМІА (1952-1959), потім інспектором (1959-1960) був піаніст-педагог Роман Савицький. Наступні директори (згодом-президенти): композитор і музикознавець Ігор Соневицький (1959-1960), композитор і музикознавець Зіновій Лисько (1961-1968), піаністи-педагоги Дарія Гординська-Каранович (1968-1970), Меланія Байлова (1970-1979), Таїса Богданська (1979-1981), Наталія Котович (1981-1983), Д. Каранович (1983-1999). Від 2000 року керівником УМІ знову є Т. Богданська (учениця і послідовниця Р. Савицького).

УМІА - триступенева музична школа, яка включає в себе нижчий курс (4 роки), середній (4 роки), вищий курс (2 роки), програма яких розрахована на 10 років. Крім того існує підготовчий рік для дітей віком до 8 років, а також для дітей віком до 8 років є підготовчий курс (1 рік), а для абсолювентів (випускників) другого вищого рівня – концертний курс (вищої виконавської майстерності).

З 1952 року в Нью-Йорку діяв музичний дитячий садок під керівництвом Галини Мірошниченко-Кузьми та струнний оркестр (організатор і диригент В. Цісик). У Філадельфії з 1970 року працював музичний садок під керівництвом Галини Сагатої-Поритко та Дзвінки Швед. На терені Нью-Йорка - Ірвінгтона з 1972 р. до сьогодні діє дошкільна установа «Музичне довкілля» під керівництвом Марти Шлемкевич-Савицької.

Навчання проводиться за системою головних предметів та додаткових курсів, і за більш ніж половину століття в інституті функціонували класи фортепіано, скрипки, віолончелі, бандури, гітари тощо, а також навчали сольного співу, танцю, мистецького слова, композиції та диригуванню. Студенти вивчали теоретичні дисципліни, здавали іспити і мали публічні виступи.

Із центру в Нью-Йорку Інститут поширився на 22 інші міста США (11 штатів), зокрема філії були відкриті у Філадельфії, Нью-Йорку, Ірвінгтоні, Пасейку, Трентоні, Джерзі-Сіті, Елізабет, Моріставні, Честері, Вілмінгтоні, Балтіморі, Вашингтоні, Детройті, Клівленді, Лорейні, Чикаго, Йонкерсі, Гартфорді, Нью-Гейвені, Бريدжпорті, Брукліні. Мережа цих філіалів-шкіл працювала за зразком системи філій Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка в Західній Україні за участю деяких викладачів цього ж інституту, які емігрували до США. Кожна школа чи відділ привносила щось індивідуальне в роботу філій, проте спільним було їхнє стремління досягти найвищого професійного рівня.

Неодноразово Роман Савицький звертався в засобах масової інформації (зокрема в газеті «Свобода») до широкого кола української громади з міркуваннями про основні засади музичної освіти. В одній із статей автор наголошував, що музичне виховання української молоді на еміграції «повинно бути безумовно українське, тобто подаване на базі дотеперішніх цінних надбань нашої музики, на базі живого контакту з основними елементами духа української музики та української музичної стихії, - у своїй рідній, теплій і ширій атмосфері» [10, с.2]. Роман Савицький часто наголошував педагогам, що їхнім обов'язком є не тільки виховувати добрих музикантів-фахівців, але й ентузіастів української музичної культури.

Савицький одночасно з роботою в УМІА був членом факультетів американських музичних шкіл у Філадельфії (Settlement Music School, Philadelphia Music Institute) та Нью-Йорку (1949-1952), Філадельфійської консерваторії (1957-1958), педагогічної організації «Music Education League» (Нью-Йорк, з 1957) та «National Guild of Piano Teachers» (з 1958), мав власну студію фортепіано. Саме він ініціював зв'язки українських педагогів з американськими музичними колами [11, с.2].

Двічі на рік учні УМІА складали іспити (піврічний і річний) з основних та додаткових предметів. На основі результатів іспитів учні отримували повідомлення та річні свідоцтва. Паралельно учні брали участь у відкритих шкільних виступах. Окрім піврічних або річних виступів відбувались самостійні виступи окремих учнів. Варто відзначити учнівські тематичні концерти, як наприклад Вечір української музики, Вечір інструментальних концертів, Моцартівський концерт, Шуманівський концерт та інші.

В кінці осені 1953 року при УМІА в Нью-Йорку відкрито клас бандури. Засновником та першим педагогом класу був художній керівник Капели бандуристів ім. Тараса Шевченка Григорій Китастий. Однак після трьох місяців роботи у Нью-Йорку викладач був змушений повернутися в Детройт, де він знову очолив капелу. З учнів класу Р. Китастого згодом було організовано ансамбль бандуристів, який часто брав участь у різних мистецьких заходах Інституту.

У 1966 році школу було визнано як неприбуткову виховну установу під назвою Український музичний інститут Америки. Посаду директора було замінено на президента.

В УМІА працювали видатні музиканти з різних областей України. На запрошення дирекції, у 1959-60-му роках славетна Любка Колесса вела майстер-клас для студентів у Нью-Йорку.

Разом із своїми колегами а особливо із чудовою піаністкою Д. Гординською-Каранович, Р. Савицький підтримував високий професійний рівень навчання в інституті, розширював сферу діяльності. У 1982 р. в статті В. Витвицького, яка була присвячена Тридцятиріччю УМІА, автор так змальовує діяльність інституту: «Було кілька фундаментальних напрямних, на яких сперлася діяльність УМІ від самого початку його існування. Першою була суто професійна настанова і тісна співпраця усіх зацікавлених <...>. Основною метою було плекання української музики в усіх її проявах. На цьому полі УМІ не обмежувався до самих

програм навчання, а проводив деяку видавничу діяльність в царині українських праць з історії й теорії музики. Інша напрямна проявлялася у настанові на найближчий контакт з музичним життям Америки. З цим в'язалася успішна участь численних вихованців інституту в різних змаганнях, конкурсах і фестивалях <...> Кожна така нагода давала одночасно можливість популяризації кращих зразків української музики в американському середовищі. Немає сумніву, що на згаданих напрямних УМІ і на його рівні поклав був свою печать його ініціатор і засновник – піаніст Р. Савицький» [6, с. 667].

За 60 років свого існування УМІА згуртував більше ніж 150 викладачів та відкрив можливості для багатьох сотень студентів вивчати особливості української та іншонародних музичних культур. За шість десятиліть в УМІА здобули освіту відмінні піаністи, скрипалі, вокалісти, деякі з них стали відомими не лише в українському, але й у міжнародному музичному житті. Серед випускників славляться такі імена піаністів-виконавців, як Л. Артимів, Л. Крупа-Слободяник, М. Цісик, М. Лісовська (Лончина), Ю. Осінчук, Б. Сперкач; піаністів - педагогів Р. Дурсо, І. Пелех-Зварич, композитора і видавця О. Кузишина, скрипалів Г. Стрілець, Ю. Вожаківського; співачки К. Цісик; музикознавців Р. Савицького -мол., А. Шуль. Силами педагогів УМІА було видано дві пам'ятні книги (До П'ятиріччя та Десятиріччя з дня заснування (Філадельфія 1958, Нью-Йорк 1963), «Фортепіанні твори українських композиторів для молоді» за ред. Таїси Богданської (1969), «Український фортепіановий альбом для початківців» Р. Савицького-старшого, «Вибрані фортепіанові твори» Н. Нижанківського та інші. Також були створені курси історії та теорії музики викладачів УМІА Галини Клим та Всеволода Будного [12, с. 173].

Отже, в результаті дослідження з'ясовано, що передумовами стали: активна культурно-мистецька діяльність української діаспори в США; значна кількість розрізнених музично-освітніх установ, які потребували реорганізації під егідою єдиного керівництва та уніфікації навчальних планів та програм підготовки майбутніх музикантів; досвід діяльності Української музичної консерваторії в Нью-Йорку (організатори М. Гайворонський та Р. Придаткевич); велике прагнення та значні зусилля української мистецької інтелігенції.

Поява Українського музичного інституту Америки стала можливою завдяки активності українських музикантів-педагогів, та їхньому бажанню створити музичний навчальний заклад на зразок Вищого Музичного Інституту ім. М. Лисенка у Львові. Це було цілком новим явищем на американських теренах, адже українцям вдалося створити систему музичної освіти з централізованим управлінням (головна установа у Нью-Йорку) і філіями в багатьох штатах, спільним навчальним планом підготовки.

Важливим принципом освіти стало забезпечення неперервності навчання. Навчальний заклад включав: дитячий садок, підготовчий курс, середній, вищий, концертний курс (виконавської майстерності).

Діяльність інституту дала поштовх для популяризації національної музичної культури, та збереження музичної спадщини в середовищі української громади, а також поширення українського музичного мистецтва на американських теренах.

Важливою компонентом роботи УМІА є наукова та видавнича діяльність. Події з життя інституту неодноразово висвітлювалися в українських журналах «Вісті» та «Музичні Вісті», газеті «Свобода».

Сьогодні, не зважаючи на різні несприятливі умови, УМІА продовжує своє існування як триступенева музична школа, учні надалі успішно беруть активну участь у щорічних конкурсах та фестивалях, популяризуючи кращі українські музичні зразки в американському середовищі. Та найважливішим є те, що інститут не втрачає зв'язки з рідною державою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Богданська Т. Музичний інститут відзначає ювілей / Таїсія Богданська // Свобода. – 2002. – 18 жовт., ч. 42. – С. 18
2. Витвицький В. За океаном: Збірник статей. – Львів, 1996. – 132 с.
3. Витвицький В. Михайло Гайворонський: Життя і творчість / Ред. Є. Дзюпина, Ю. Ясіновський / Василь Витвицький. – Львів, 2001. – С.35
4. Йосиф Сірка / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://meest-online.com/?p=10976>

5. Карась Г.В. Основні етапи розвитку музичної культури української діаспори. Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. Вип. VI. – Івано-Франківськ, 2004.
6. Карась Г. В. Музична культура української діаспори у світовому часпросторі ХХ століття: монографія / Ганна Василівна Карась. – Івано-Франківськ; Тіповіт, 2012 – 1164 с.
7. Обух Л. Український музичний інститут Америки: збереження традицій вітчизняної музичної освіти та перспективи розвитку. Наукові записки. Серія: Мистецтвознавство. – 2012. – № 3. – С.108
8. Пропам'ятна книга Українського Музичного Інституту в Америці з нагоди п'ятиліття його існування / [накладом УМІ]. – North Franklin 817, Philadelphia 23, Pa : «America», 1958. – 99 с.
9. Савицький Р. УМІ демонструє свою працю перед американськими фахівцями / Роман Савицький // Свобода. – 1958. – 1 лют., ч. 22. – С.3
10. Савицький Р. УМІ в третьому році існування / Роман Савицький // Свобода. – 1954. – 24 верес., ч. 184. – С. 2
11. Савицький Р. мол. Роман Савицький – піаніст (в оцінці української й іншомовної критики) / Роман Савицький- мол. // Вісті. – Сан Пауло, Мінн., США, 1970. - Ч. 4 (35). – С.2
12. Савицький Р. мол. Музика як представник народу (До 50-річчя Українського музичного інституту Америки) // Альманах українського народного союзу // Видавництво «Свобода». – Парсиппані. – Нью-Йорк. – 2002.- річник 92-ий. – 125 с.